

І С Т О Р І Я 11

11-02-2024

Тиждень #8

Лекція 8 :

Східна Україна як Радянська Республіка: українізація
(початок – прозїрки 46)

Завдання (з долучених лекцій):

Прочитати:

Лекція 8 :

Східна Україна як Радянська Республіка
Ст. 57-63.

Лекція 9 :

Колективізація села і її наслідки
Ст. 65-71.

Виконати:

Виконати вправу 9-3 на ст. 71.

Східна Україна як Радянська Республіка

I. Проголошення УРСР більшовиками

В грудні 1917 р. У Києві зібрався З'їзд Селянських і Робітничих Рад України, який очолив професор Михайло Грушевський. Більшевицька фракція {faction} сподівалася одержати більшість голосів, але одержала всього 10%. Невдоволені тим фактом, більшовики покинули Київ і переїхали до Харкова, де скликали свій З'їзд рад, обвинувативши {accused} ЦР в тому, що вона є „ворогом народу”. Харківський з'їзд створив Центральний Виконавчий Комітет Рад і Народний Секретаріат (уряд). Обі інституції були майже повністю опановані не-українським елементом. Державу назвали Українська Радянська Соціалістична Республіка (УРСР). Уряд УРСР анулював {annuled} всі акти видані Генеральним Секретаріатом ЦР.

II. Радикальні реформи Харківського уряду

Уряд УРСР ввів або змодифікував майже всі акти, що їх видавав Ленін у Москві. Серед них такі: (а) землю вилучили {excluded} з приватної власності, (б) націоналізували {nationalized} майже всі міські будинки, (в) націоналізовано банки, транспорт і зв'язок {communications}, (г) удержавлено {nationalized} майже всю індустрію і торгівлю. За московським зразком заведено утопійний „воєнний комунізм”, основою якого була „зрівнялівка” {equalization}, жорстокий політичний і економічний терор. Таємна поліція ЧЕКА з масою донощиків {informers} вбивала, вивозила й переслідувала так званих „ворогів народу”. Серед них були діячі культури, освітяни, духовенство і колишні воїни Української Армії.

Політика „воєнного комунізму” була такою негуманною {inhumane}, що властиве виробництво і обмін перестали майже існувати. В різних районах Росії і України вибухали повстання і бунти проти влади.

III. Ера Нової Економічної Політики (НЕП)

Жорстокий терор, жахливий спад продукції, непрацездатність {failures, unworkability} „зрівнялівки” почали загрожувати упадкові радянського режиму. Щоб рятувати ситуацію, Ленін задумав тимчасово поступитися і в 1921 р. оголосив новий курс, знаний як НЕП. Уряд пішов на радикальні зміни. Хоч земля лишилася націоналізованою, Уряд

дозволив селянам працювати на тих участках {parcels}, якими вони володіли до революції. Дозволено приватну ініціативу; більшість торговельних об'єктів, як теж багато індустриальних комплексів передано у приватні руки. Внаслідок тих змін швидко почала відроджуватися продуктивність праці. Населення почало збагачуватися, відновлено понищені під час війни будинки, дороги, мости, тощо. Успіхи НЕП були такі значні, що в 1928 р. загальне виробництво товарів і послуг {goods and services} досягло рівня 1913 року.

IV. Політика „українізації”

Ідучи за початковими обіцянками Леніна, уряд повів політику збільшення прав і привілеїв корінного {native} населення, яку називали „українізацією”. Тобто, почався досить відчутний перехід головних {basic} урядових установ, шкіл, театрів, видавництв на українську мову. Крім цього уряд повів широко закроєну боротьбу із неписьменністю. „Українізація”, однак була короткотривалим спалахом {outburst}. Коли в 1928 р. Сталін захопив владу, і після ліквідації фракції Бухаріна (правих) і Преображенського (лівих), Сталін усунув не лише НЕП, але почав насильну колективізацію села і ті здобутки, які населення одержало від НЕП-у. У той час прийшов теж і кінець „українізації” 1922-1928-их років. Найбільш відомим захисником українізації був Микола Скрипник, який протестуючи проти насильства, поповнив самогубство у 1933 р.

Східна Україна як Радянська Республіка

Ім'я _____

ВКАЗІВКА: Відповідьте на наступні питання.

1. Які дві фракції поділилися на з'їзді в Києві у грудні, 1917 р. і чому?

2

---

2. Який був наслідок цього поділу?

1

---

3. Поясніть як уряд УРСР ставився до (а) уряду ЦР і (б) уряду Леніна.

2

---

4. Які економічні зміни пробували завести в УРСР?

2

---

5. Вичисліть три капіталістичні зміни, які Ленін мусів запровадити.

3

---

6. Вичисліть три наслідки НЕП-у.

3

---

7. Яку користь приніс НЕП для України?

2

Східна Україна як Радянська Республіка

Ім'я _____

ВКАЗІВКА: Виберіть десять слів з поданого списку. Використайте кожне вибране слово в реченні не-історичного характеру.

1. обвинувачувати _____
2. зв'язок _____
3. фракції _____
4. удержавлювати _____
5. негуманний _____
6. спалах _____
7. корінний _____
8. послуги _____
9. товари _____
10. марнотравство _____
11. безгосподарність _____
12. тартаки _____
13. охоплювати _____
14. споживчі _____
15. підприємства _____

Східна Україна як Радянська Республіка

Ім'я _____

ВКАЗІВКА: Подайте повне пояснення наступних термінів.

"Зрівнялівка"

Воєнний комунізм

ЧЕКА

Українізація

Колективізація

Націоналізація (удержавлення)

УРСР

НЕП

Ленін

Колективізація села і її наслідки

I. Початки колективізації

Початок колективізації визначають 1929-им роком, але сам процес почався набагато раніше. В Росії форми колективної власності існували вже в 16–19 ст. під загальною назвою „мір” і „община”, яку Столипін старався ліквідувати на початку 20-го ст. Перші колективні господарства на Україні постали вже у 1918 р., але вони були слабкими, бо не знаходили підтримки в народі. За часів НЕП-у поставали колгоспи {kolkhozes} {collective farms}, а частіше радгоспи {sovkhoses}, але і тоді вони були нечисленними, бо не могли конкурувати із приватними господарствами.

II. Причина наглої зміни політики

У часі НЕП-у в Москві йшли дебати між двома фракціями: фракція Бухарина вважали, що селяни, збагачуючись, будуть примушені фінансувати індустріяльний ріст. Фракція Преображенського вважала що треба загнати селян до колгоспів, бо, традиційно селяни недоцінюють {underestimate} індустрій. Початково Сталін був „бухарінцем”, однак, спираючись на неперевірені {unverified} дані {data}, доказував, що в 1926-27 рр. продукція „кулаків” {kulaks} {rich peasants} впала приблизно на третину у відношенні до 1913 р. Отже, на його думку, „кулаки” саботують {sabotage} виробництво і існує потреба насильно колективізувати село і знищити „кулака”, як клясу. Хоч у 1932 р. вже 62% господарств було колективізовано, будь-який спротив {opposition} селян, навіть дуже малих, вважався атакою на саму державу. Коли постійні заохоти вступати у колгоспу не помогли, уряд свідомо почав ліквідувати приватні господарства, а тих, що відмовлялися {refused} вступати, масово вивозили у віддалені пункти імперії.

III. Голодомор у 1932-1933 роках

За небажання українських хліборобів працювати в колгоспах і за великі втрати урожаю 1932 року, Москва наклала нечувану кару: оподаткувати селян у формі збіжжя, але не лише із запланованого {future} урожаю {harvest}, але також із засівного {planting} зерна {seed}. Особливі загони (отряди) комунарів їздили по селах і забирали все збіжжя. Внаслідок тих акцій, селянські сім'ї залишилися без зерна -- почався штучно спланий голод, від якого потерпало біля 7 мільйонів осіб. Через брак точних даних, кількість смертних

випадків важко обчислити. Професор С. Кульчицький у 1996 р. подав максимальну суму померлих на 3,1 мільйонів осіб. Професор Кубійович у 1946 р. подав 2,5 до 3,0 мільйонів осіб. Подаються і такі цифри померлих: 5 міл., 7 міл., а навіть 10 міл. Деяка кількість селян різними способами рятувалася втечею на Донбас, одержуючи паспорти на зрусифіковані прізвища, інші втікали до Росії чи на Сибір. Найсильніший спротив колективізації помічено на Полтавщині і Київщині, де часто вимерали цілі села. На місце вимерлих Москва спроваджувала селян із прикордонних областей Росії і також з-під Москви. Але багато з приїжджих недовго витримували й поверталися назад у Росію.

IV. Наступ на українську культуру

Опір українського селянства дав добру нагоду Москві розправитися {get rid of} із відносно швидким розвитком української культури в часі НЕП-у. У розпалі {full swing} колективізації ГПУ {secret police} повідомило про виявлення {discovery} контрреволюційної організації—Спілки Визволення України. Весною 1930 р. ГПУ влаштувало політичний процес проти 45 визначних культурних діячів, які буцімто {presumably}, планували силою повалити радянський режим. Тоді ж ліквідували теж СУМ (Спілку Української Молоді), яка ворожо ставилася до комсомолу. У тому часі проведено й основні зміни в уряді УСРР з якого усували свідомих українців та замінювали їх чистими москалями або малоросами. Більшість арештованих діячів культури ГПУ було розстріляно у 1937-38 роках в часі „єжовщини“.

Колективізація села і її наслідки

Ім'я _____

ВКАЗІВКА: На нижче подані факти, подумайте і напишіть одне узагальнення.

1. „Мір” (община) існувала в Росії ще в 19-му столітті.
2. На Україні перші колективні господарства почалися у 1918 році.

-
1. Деякі російські комуністи думали, що збагачені селяни почнуть інвестиції в індустрію.
  2. Інші комуністичні фракції не довіряли, що селяни допоможуть розпочати індустріялізацію..

-
1. Сталін пробував доказати непродуктивність „кулаків”.
  2. Найменший спротив селян вважався зрадою держави.

-
1. Сталін оподаткував українських селян у формі засівного зерна.
  2. Загони комунарів насильно забирали збіжжя і всі інші харчеві сапаси від селян.

-
1. На Полтавщині і Київщині часом вимирали цілі села.
  2. До вимерлих сіл москалі спроваджували російських селян.

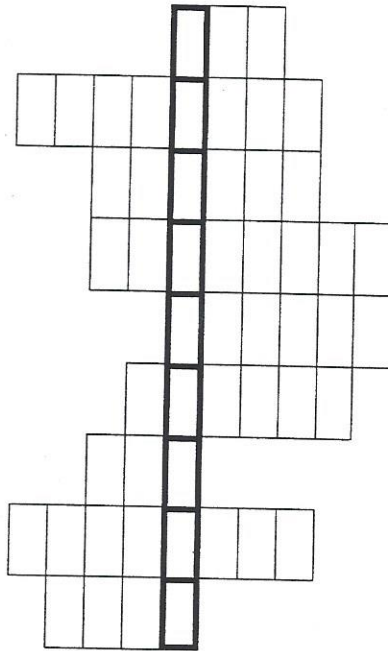
-
1. В 1930-тих роках Москва зліквідувала СУМ.
  2. З уряду УРСР Москва усунула багато українців, а їх місця зайняли росіяни.
-

Колективізація і села і її наслідки

Ім'я _____

ВКАЗІВКА: Знайдіть і напишіть правильні слова до цієї вправи.

Таємна поліція в 1930-тих роках - скорочення.
Форма колективізації в якій держава має повну владу.
Селяни, які збагатилися під НЕП-ом.
Часи великого переслідування українських діячів.
Район до якого втікали селяни від голоду.
Держава, яка володіла над Західною Україною.
Організація української молоді (скорочення).
Форма колективізації в якій держава має меншу контроль.
Назва української держави в 1930-тих роках (скорочення).

Знуцання Москви над українськими селянами:
